

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 29ης Νοεμβρίου 2011 *

Στην υπόθεση C-371/10,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ υποβληθείσα από το Gerechtshof Amsterdam (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 15ης Ιουλίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Ιουλίου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

National Grid Indus BV

κατά

Inspecteur van de Belastingdienst Rijnmond/kantoor Rotterdam,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο του πρώτου τμήματος, προεδρεύοντα, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts (εισηγητή) και A. Prechal, προέδρους τμήματος, R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz και M. Berger, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 21ης Ιουνίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η National Grid Indus BV, εκπροσωπούμενη από τον F. Pötgens, belastingadviseur, και τους D. Hofland και E. Rijnacker Hordijk, advocaten,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Wissels και M. de Ree και τον J. Langer,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. Vang,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και C. Blaschke,

- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Muñoz Pérez,

- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την N. Rouam,

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη G. Palmieri, επικουρούμενη από τον P. Gentili, avvocato dello Stato,

- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Inez Fernandes και J. Menezes Leitão,

- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Heliskoski και την M. Pere,

- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Falk και S. Johannesson,

- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Hathaway, επικουρούμενο από τον K. Bacon, barrister,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους W. Roels και R. Lyal,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 49 ΣΛΕΕ.

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της National Grid Indus BV (στο εξής: National Grid Indus), εταιρίας ολλανδικού δικαίου της οποίας η καταστατική έδρα βρίσκεται στις Κάτω Χώρες, και του Inspecteur van de Belastingdienst Rijnmond/kantoor Rotterdam (επιθεωρητή της εφορίας του Rijnmond/ kantoor Rotterdam, στο εξής: επιθεωρητής) σχετικά με τη φορολόγηση των αφανών υπεραξιών των περιουσιακών στοιχείων της εν λόγω εταιρίας κατά τη μεταφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της.

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και την αποτροπή της φοροδιαφυγής

- 3 Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας έχουν συνάψει σύμβαση για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και την αποτροπή της φοροδιαφυγής σχετικά με τους φόρους εισοδήματος (στο εξής: Σύμβαση).
- 4 Το άρθρο 4 της Συμβάσεως ορίζει:

«1. Κατά την παρούσα Σύμβαση, ως “κάτοικος συμβαλλομένου κράτους” νοείται κάθε πρόσωπο που, βάσει της νομοθεσίας του κράτους αυτού, υπόκειται σε φορολογία στο κράτος αυτό, λόγω της κατοικίας του, της διαμονής του, της έδρας της διευθύνσεώς του ή οποιουδήποτε άλλου κριτηρίου ανάλογης φύσεως [...]

[...]

3. Όταν, κατά τις διατάξεις της παραγράφου 1, ένα πρόσωπο που δεν είναι φυσικό πρόσωπο είναι κάτοικος αμφοτέρων των συμβαλλομένων κρατών, θεωρείται ότι το πρόσωπο αυτό είναι κάτοικος μόνο του κράτους στο οποίο βρίσκεται η έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς του.»

- 5 Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της Συμβάσεως, «[τ]α κέρδη επιχειρήσεως συμβαλλομένου κράτους είναι φορολογητέα μόνον εντός του κράτους αυτού, εκτός αν η επιχείρηση ασκεί τη δραστηριότητά της εντός του άλλου κράτους μέσω μόνιμης εγκαταστάσεως που βρίσκεται εκεί. Αν η επιχείρηση ασκεί τη δραστηριότητά της κατ' αυτόν τον τρόπο, τα κέρδη της επιχειρήσεως είναι φορολογητέα εντός του άλλου κράτους αλλά μόνο στο μέτρο που είναι καταλογιστέα στη μόνιμη αυτή εγκατάσταση.»
- 6 Το άρθρο 13 της Συμβάσεως ορίζει:

«1. Το όφελος που κάτοικος συμβαλλομένου κράτους αποκτά από την εκποίηση ακινήτων [...] που βρίσκονται στο άλλο συμβαλλόμενο κράτος είναι φορολογητέο εντός του άλλου αυτού κράτους.

2. Το όφελος από την εκποίηση κινητών που αποτελούν μέρος της περιουσίας μιας μόνιμης εγκαταστάσεως την οποία επιχείρηση συμβαλλομένου κράτους έχει στο άλλο συμβαλλόμενο κράτος [...], περιλαμβανομένου του οφέλους από την εκποίηση της μόνιμης αυτής εγκαταστάσεως (μόνης της ή με ολόκληρη την επιχείρηση) [...], είναι φορολογητέο εντός του άλλου αυτού κράτους.

3. Το όφελος από την εκποίηση πλοίων ή αεροσκαφών που εκτελούν διεθνείς μεταφορές [...] είναι φορολογητέο μόνον εντός του συμβαλλομένου κράτους στο οποίο βρίσκεται η έδρα της πραγματικής διευθύνσεως της επιχειρήσεως.

4. Το όφελος από την εκποίηση παντός άλλου αγαθού εκτός εκείνων που αφορούν οι παράγραφοι 1, 2 και 3 είναι φορολογητέο μόνον εντός του συμβαλλομένου κράτους κάτοικος του οποίου είναι ο μεταβιβάζων.»

Η ολλανδική ρύθμιση

- 7 Το άρθρο 16 του νόμου του 1964 περί φόρου εισοδήματος (Wet op de inkomstbelasting 1964, στο εξής: Wet IB) ορίζει:

«Το όφελος μιας επιχειρήσεως το οποίο δεν έχει ακόμα λογιστικοποιηθεί [...] προστίθεται στα κέρδη του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο εκείνος για λογαριασμό του οποίου η επιχείρηση γίνεται αντικείμενο εκμεταλλεύσεως παύει να έχει από την επιχείρηση αυτή κέρδος φορολογητέο στις Κάτω Χώρες [...]»

- 8 Βάσει του άρθρου 8 του νόμου του 1969 περί φόρου εταιριών (Wet op de vennootschapsbelasting 1969, στο εξής: Wet VPB), το άρθρο 16 του Wet IB έχει κατ' αναλογία εφαρμογή για την είσπραξη του φόρου εταιριών.
- 9 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 4, του Wet VPB, «[α]ν οντότητα ιδρύθηκε σύμφωνα με το ολλανδικό δίκαιο, η οντότητα αυτή εξακολουθεί να θεωρείται, για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, ως εδρεύουσα στις Κάτω Χώρες [...]».

Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 10 Η National Grid Indus είναι εταιρία περιορισμένης ευθύνης ιδρυθείσα σύμφωνα με το ολλανδικό δίκαιο. Μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 2000 είχε την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της στις Κάτω Χώρες.

- 11 Η εταιρία αυτή έχει, από τις 10 Ιουνίου 1996, απαίτηση ποσού 33 113 000 λιρών στερλινών (GBP) κατά της National Grid Company plc, εταιρίας η οποία εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο.

- 12 Κατόπιν ανατιμήσεως της λίρας στερλίνας έναντι του ολλανδικού φιορινίου, από την απαίτηση αυτή δημιουργήθηκε μη αποκομισθέν συναλλαγματικό όφελος. Στις 15 Δεκεμβρίου 2000, το συναλλαγματικό αυτό όφελος ανερχόταν σε 22 128 160 ολλανδικά φιορίνια (NLG).

- 13 Την ημερομηνία εκείνη, η National Grid Indus μετέφερε στο Ηνωμένο Βασίλειο την έδρα της πραγματικής διεύθυνσής της. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 4, του Wet VPB, η National Grid Indus, λόγω του γεγονότος ότι ιδρύθηκε σύμφωνα με το ολλανδικό δίκαιο, κατ' αρχήν συνέχισε να έχει απεριόριστη φορολογική υποχρέωση στις Κάτω Χώρες. Παρά ταύτα, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 3, της Συμβάσεως, η οποία υπερέχει του εθνικού δικαίου, η National Grid Indus έπρεπε, μετά τη μεταφορά της έδρας της πραγματικής διεύθυνσής της, να θεωρείται κάτοικος Ηνωμένου Βασιλείου. Δεδομένου ότι, μετά τη μεταφορά της έδρας της, η National Grid Indus δεν διέθετε πια στις Κάτω Χώρες μόνιμη εγκατάσταση υπό την έννοια της Συμβάσεως, το δικαίωμα φορολογήσεως των κερδών και της ωφέλειας κεφαλαίου της εταιρίας αυτής περιήλθε, μετά την εν λόγω μεταφορά, αποκλειστικά στο Ηνωμένο Βασίλειο, σύμφωνα με τα άρθρα 7, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 4, της Συμβάσεως.

- 14 Συνέπεια της εφαρμογής της Συμβάσεως είναι το ότι η National Grid Indus έπαυσε να έχει κέρδος φορολογητέο στις Κάτω Χώρες υπό την έννοια του άρθρου 16 του Wet IB, οπότε, βάσει της εν λόγω διατάξεως, σε συνδυασμό με το άρθρο 8 του Wet VPB, για τις αφανείς υπεραξίες που υπήρχαν κατά τον χρόνο της μεταφοράς της έδρας της επιχειρήσεως αυτής έπρεπε να βεβαιωθεί φόρος κατά την έξοδο από τη χώρα. Έτσι, ο επιθεωρητής αποφάσισε ότι η National Grid Indus έπρεπε να φορολογηθεί ειδικά για το προαναφερθέν στη σκέψη 12 της παρούσας αποφάσεως συναλλαγματικό όφελος.

- 15 Η National Grid Indus άσκησε κατά της αποφάσεως του επιθεωρητή προσφυγή ενώπιον του rechtbank Haarlem, το οποίο, με απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2007, επικύρωσε την εν λόγω απόφαση του επιθεωρητή.
- 16 Στη συνέχεια, η National Grid Indus άσκησε ενώπιον του Gerechtshof Amsterdam έφεση κατά της αποφάσεως του rechtbank Haarlem.
- 17 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά κατ' αρχάς ότι η National Grid Indus δύναται να επικαλεστεί την ελευθερία εγκαταστάσεως για να αμφισβητήσει τις φορολογικές συνέπειες που οι Κάτω Χώρες, ως κράτος μέλος καταγωγής, συνδέουν με τη μεταφορά σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως της εταιρίας αυτής. Εφόσον η ύπαρξη και η λειτουργία της εν λόγω εταιρίας, μια και η εταιρία αυτή ιδρύθηκε σύμφωνα με το ολλανδικό δίκαιο, δεν επηρεάζονται από την επίμαχη εθνική ρύθμιση, η υπόθεση της κύριας δίκης διακρίνεται από εκείνες επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 81/87, Daily Mail and General Trust (Συλλογή 1988, σ. 5483), και της 16ης Δεκεμβρίου 2008, C-210/06, Cartesio (Συλλογή 2008, σ. I-9641). Παρά ταύτα, χωρεί αμφιβολία ως προς το σημείο αυτό.
- 18 Στη συνέχεια, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι φόρος, όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη, αποτελεί εμπόδιο για την ελευθερία εγκαταστάσεως. Παρά ταύτα, το εθνικό μέτρο από το οποίο απορρέει ο φόρος αυτός θα μπορούσε να δικαιολογηθεί από τον σκοπό διασφαλίσεως ισόρροπης κατανομής της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών, σύμφωνα με την αρχή της φορολογικής εδαφικότητας με χρονική παράμετρο. Εξηγεί συναφώς ότι το άρθρο 16 του Wet IB στηρίζεται στην αντίληψη ότι το σύνολο των κερδών εταιρίας κατοίκου της ημεδαπής πρέπει να φορολογείται στις Κάτω Χώρες. Όταν η περί ης πρόκειται εταιρία παύσει να υπόκειται σε φορολογία στις Κάτω Χώρες, κατόπιν μεταφοράς της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της, οι αφανείς υπεραξίες των περιουσιακών στοιχείων της, οι οποίες δεν έχουν ακόμα φορολογηθεί στις Κάτω Χώρες, θα πρέπει να θεωρηθούν αποκομισθέντα κέρδη και, επομένως, να φορολογηθούν.

19 Παρά ταύτα, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι δεν αποκλείεται, κατά τη νομολογία που απορρέει από τις αποφάσεις της 11ης Μαρτίου 2004, C-9/02, de Lasteyrie du Saillant (Συλλογή 2004, σ. I-2409), και της 7ης Σεπτεμβρίου 2006, C-470/04, N (Συλλογή 2006, σ. I-7409), ο φόρος κατά την έξοδο από τη χώρα, όπως αυτός προβλέπεται από την επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση, να μπορέσει να θεωρηθεί δυσανάλογος, δεδομένου ότι συνεπάγεται μια αμέσως απαιτητή φορολογική οφειλή και δεν λαμβάνει υπόψη τις απομειώσεις που πραγματοποιούνται μετά τη μεταφορά της έδρας της περί ης πρόκειται επιχειρήσεως. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι επίσης ως προς το σημείο αυτό χωρεί αμφιβολία. Προσθέτει συναφώς ότι η αναστολή της φορολογήσεως μέχρι το χρονικό σημείο της αποκομίσεως των υπεραξιών δύναται στην πράξη να δημιουργήσει ανυπέρβλητα προβλήματα.

20 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, εν προκειμένω, ουδεμία απομείωση δύναται να πραγματοποιηθεί μετά τη μεταφορά της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως της National Grid Indus, επειδή η μεταφορά αυτή εξάλειψε τον συναλλαγματικό κίνδυνο για μια απαίτηση εκπεφρασμένη σε λίρες στερλίνες. Συγκεκριμένα, μετά τη μεταφορά αυτή, η εν λόγω εταιρία όφειλε να υπολογίζει σε αυτό το νόμισμα το φορολογητέο κέρδος της.

21 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Gerechtshof Amsterdam αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αν κράτος μέλος επιβάλει φόρο κατά την έξοδο από τη χώρα σε εταιρία ιδρυθείσα σύμφωνα με το δίκαιό του η οποία μεταφέρει την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της από αυτό το κράτος μέλος σε άλλο κράτος μέλος, δύναται η εταιρία αυτή, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, να επικαλεστεί κατά αυτού του κράτους μέλους το άρθρο 43 ΕΚ (νυν άρθρο 49 ΣΛΕΕ);

- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, μήπως ένας φόρος κατά την έξοδο από την χώρα, όπως ο επίμαχος, ο οποίος πλήττει, χωρίς αναβολή και χωρίς δυνατότητα να ληφθούν υπόψη μεταγενέστερες απομειώσεις, τις υπεραξίες των περιουσιακών στοιχείων τα οποία μεταφέρονται από το κράτος μέλος εξόδου στο κράτος μέλος εισόδου, όπως αυτές έχουν κατά τον χρόνο της μεταφοράς της έδρας, αντίκειται στο άρθρο 43 ΕΚ (νυν άρθρο 49 ΣΛΕΕ), υπό την έννοια ότι ένας τέτοιος φόρος κατά την έξοδο από τη χώρα δεν δύναται να δικαιολογηθεί από την ανάγκη κατανομής της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών;
- 3) Εξαρτάται η απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα επίσης από το γεγονός ότι ο επίμαχος φόρος κατά την έξοδο από τη χώρα αφορά ένα (συναλλαγματικό) όφελος που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της ολλανδικής φορολογικής εξουσίας, ενώ στη χώρα εισόδου υπό το εκεί φορολογικό σύστημα δεν μπορεί να εμφανιστεί το όφελος αυτό;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- ²² Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί στην ουσία να διευκρινιστεί αν εταιρία ιδρυθείσα σύμφωνα με το δίκαιο κράτους μέλους, η οποία μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της και η οποία υποβάλλεται, από το πρώτο κράτος μέλος, σε φόρο κατά τη μεταφορά αυτή, δύναται να επικαλεστεί το άρθρο 49 ΣΛΕΕ κατά αυτού του κράτους μέλους.

- 23 Η Ολλανδική, η Γερμανική, η Ιταλική, η Πορτογαλική, η Φινλανδική και η Σουηδική Κυβέρνηση καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζουν ότι το άρθρο 49 ΣΛΕΕ αφήνει άθικτη την εξουσία των κρατών μελών να θεσπίσουν ρύθμιση, περιλαμβανομένων των κανόνων φορολογικής φύσεως που αφορούν τις μεταφορές έδρας επιχειρήσεων μεταξύ κρατών μελών. Η ερμηνεία του άρθρου αυτού που δόθηκε από το Δικαστήριο με τις προαναφερθείσες αποφάσεις *Daily Mail and General Trust* και *Cartesio* δεν αφορούσε μόνο τις προϋποθέσεις ιδρύσεως και λειτουργίας των εταιριών βάσει του εθνικού εταιρικού δικαίου.
- 24 Οι εν λόγω κυβερνήσεις εξηγούν συναφώς ότι η *National Grid Indus*, ακριβώς λόγω της μεταφοράς της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της, έπαυσε να υπόκειται στον φορολογικό νόμο του κράτους μέλους καταγωγής της. Οι Κάτω Χώρες έχασαν κάθε φορολογική εξουσία όσον αφορά τα εισοδήματα από τη δραστηριότητα της εν λόγω εταιρίας. Κατά συνέπεια, ο επίμαχος στην κύρια δίκη φόρος συνδέεται στενά με τις διατάξεις του εθνικού εταιρικού δικαίου που καθορίζουν τις προϋποθέσεις ιδρύσεως εταιριών και μεταφοράς της έδρας τους, ο δε φόρος αυτός αποτελεί άμεση συνέπεια των διατάξεων αυτών.
- 25 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 54 ΣΛΕΕ, οι εταιρίες που έχουν ιδρυθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους και έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Ένωσης εξομοιώνονται, για την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ που αφορούν την ελευθερία εγκαταστάσεως, με τα φυσικά πρόσωπα που είναι υπήκοοι των κρατών μελών.
- 26 Ελλείψει ομοίομορφου ορισμού, από το δίκαιο της Ένωσης, των εταιριών που δύναται να τύχουν του δικαιώματος εγκαταστάσεως με γνώμονα ενιαίο κριτήριο συνδέσεως που να καθορίζει το εφαρμοστέο επί μιας εταιρίας εθνικό δίκαιο, το ζήτημα αν το άρθρο 49 ΣΛΕΕ έχει εφαρμογή επί εταιρίας η οποία επικαλείται τη θεμελιώδη ελευθερία που διατυπώνεται από το άρθρο αυτό, όπως άλλωστε το ζήτημα αν ένα φυσικό πρόσωπο είναι υπήκοος κράτους μέλους και, ως εκ τούτου, δύναται να απολαύει της ελευθερίας αυτής, συνιστά προκαταρκτικό ερώτημα το οποίο, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του δικαίου της Ένωσης, μπορεί να απαντηθεί μόνο στο πλαίσιο του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου. Κατά συνέπεια, μόνον αν έχει εξακριβωθεί ότι η εταιρία αυτή όντως απολαύει της ελευθερίας εγκαταστάσεως λαμβανομένων υπόψη

των προϋποθέσεων του άρθρου 54 ΣΛΕΕ, τίθεται το ζήτημα αν η εν λόγω εταιρία βρίσκεται αντιμέτωπη με περιορισμό της ελευθερίας αυτής υπό την έννοια του άρθρου 49 ΣΛΕΕ (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Daily Mail and General Trust, σκέψεις 19 έως 23· απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2002, C-208/00, Überseering, Συλλογή 2002, σ. I-9919, σκέψεις 67 έως 70, και προαναφερθείσα απόφαση Cartesio, σκέψη 109).

- 27 Έτσι, κράτος μέλος έχει την ευχέρεια να ορίσει τόσο το συνδυετικό στοιχείο που απαιτείται προκειμένου μια εταιρία να μπορέσει να θεωρηθεί ότι ιδρύθηκε σύμφωνα με το δίκαιο της ημεδαπής και ότι, ως εκ τούτου, δύναται να τύχει του δικαιώματος εγκαταστάσεως όσο και εκείνο που απαιτείται προκειμένου αργότερα η εν λόγω εταιρία να διατηρήσει την ιδιότητα αυτή (προαναφερθείσα απόφαση Cartesio, σκέψη 110). Κατά συνέπεια, κράτος μέλος έχει τη δυνατότητα να επιβάλει σε εταιρία η οποία ιδρύθηκε βάσει της έννομης τάξεως της ημεδαπής περιορισμούς όσον αφορά τη μεταφορά στην αλλοδαπή της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της, προκειμένου η εταιρία αυτή να μπορέσει να διατηρήσει τη νομική προσωπικότητα που είχε βάσει του δικαίου του ίδιου κράτους (προαναφερθείσα απόφαση Überseering, σκέψη 70).
- 28 Παρά ταύτα, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η μεταφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως της National Grid Indus δεν επηρέασε κατά το ολλανδικό δίκαιο την ιδιότητα της επιχειρήσεως αυτής ως εταιρίας ολλανδικού δικαίου, το οποίο, όσον αφορά τις εταιρίες, εφαρμόζει τη θεωρία της ιδρύσεως.
- 29 Η Ολλανδική, η Γερμανική, η Ιταλική, η Πορτογαλική, η Φινλανδική και η Σουηδική Κυβέρνηση καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζουν όμως ότι, εφόσον κράτος μέλος έχει την εξουσία να απαιτεί τη λύση ή την εκκαθάριση εταιρίας η οποία αποδημεί, πρέπει να θεωρηθεί ότι το εν λόγω κράτος μέλος έχει επίσης την εξουσία να επιβάλλει φορολογικές επιταγές αν εφαρμόζει το –επωφελέστερο από τη σκοπιά της εσωτερικής αγοράς– σύστημα της μεταφοράς της έδρας με διατήρηση της νομικής προσωπικότητας.

- 30 Παρά ταύτα, η ευχέρεια που προαναφέρθηκε στη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως ουδόλως συνεπάγεται ότι οι κανόνες της Συνθήκης που αφορούν την ελευθερία εγκαταστάσεως δεν έχουν εφαρμογή επί της εθνικής νομοθεσίας περί ιδρύσεως και λύσεως εταιριών (βλ. προαναφερθείσα απόφαση *Cartesio*, σκέψη 112).
- 31 Η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση δεν αφορά τον καθορισμό των προϋποθέσεων που κράτος μέλος τάσσει σε ιδρυθείσα σύμφωνα με τη νομοθεσία του εταιρία προκειμένου αυτή να μπορέσει να διατηρήσει την ιδιότητα της εταιρίας του εν λόγω κράτους μέλους μετά τη μεταφορά σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της. Αντιθέτως, η εν λόγω ρύθμιση περιορίζεται να συνδέσει, για τις εταιρίες που έχουν ιδρυθεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, φορολογικές συνέπειες με τη μεταφορά της έδρας μεταξύ κρατών μελών χωρίς η εν λόγω μεταφορά έδρας να επηρεάζει την ιδιότητά τους ως εταιριών του περι ου πρόκειται κράτους μέλους.
- 32 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, εφόσον η μεταφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως της *National Grid Indus* δεν επηρέασε την ιδιότητα της επιχειρήσεως αυτής ως εταιρίας ολλανδικού δικαίου, η εν λόγω μεταφορά δεν είχε συνέπειες για τη δυνατότητα της εταιρίας αυτής να επικαλεστεί το άρθρο 49 ΣΛΕΕ. Ως εταιρία ιδρυθείσα σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους και έχουσα την καταστατική της έδρα καθώς και την κεντρική της διοίκηση εντός της Ένωσης, η εταιρία αυτή εμπίπτει, σύμφωνα με το άρθρο 54 ΣΛΕΕ, στις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ελευθερία εγκαταστάσεως και επομένως δύναται να επικαλεστεί τα δικαιώματα που αντλεί από το άρθρο 49 ΣΛΕΕ, ειδικά για να θέσει υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα ενός φόρου τον οποίο το εν λόγω κράτος μέλος επέβαλε σε αυτήν κατά τη μεταφορά σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της.
- 33 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι εταιρία ιδρυθείσα σύμφωνα με το δίκαιο κράτους μέλους η οποία μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της χωρίς η εν λόγω μεταφορά έδρας

να επηρεάζει την ιδιότητά της ως εταιρίας του πρώτου κράτους μέλους δύναται να επικαλεστεί το άρθρο 49 ΣΛΕΕ για να θέσει υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα ενός φόρου τον οποίο το πρώτο κράτος μέλος επέβαλε σε αυτήν κατά την εν λόγω μεταφορά έδρας.

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος

- 34 Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί στην ουσία να διευκρινιστεί αν το άρθρο 49 ΣΛΕΕ αποκλείει φορολογική ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, βάσει της οποίας οι αφανείς υπεραξίες των περιουσιακών στοιχείων εταιρίας, η οποία ιδρύθηκε σύμφωνα με το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους και η οποία μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διεύθυνσής της, φορολογούνται από το πρώτο κράτος μέλος κατά τον χρόνο της ανωτέρω μεταφοράς, χωρίς η ρύθμιση αυτή, αφενός, να προβλέπει αναστολή της πληρωμής του επιβληθέντος στην εν λόγω εταιρία φόρου μέχρι την αποκόμιση των υπεραξιών αυτών και, αφετέρου, να λαμβάνει υπόψη τις απομειώσεις που μπορούν να πραγματοποιηθούν μετά τη μεταφορά της εν λόγω έδρας. Επιπλέον, ζητεί να διευκρινιστεί αν η ερμηνεία του άρθρου 49 ΣΛΕΕ επηρεάζεται από το ότι οι φορολογούμενες αφανείς υπεραξίες αφορούν συναλλαγματικά οφέλη που δεν μπορούν να εκφραστούν στο κράτος μέλος υποδοχής λαμβανομένου υπόψη του φορολογικού συστήματος που ισχύει εκεί.

Επί της υπάρξεως περιορισμού της ελευθερίας εγκαταστάσεως

- 35 Το άρθρο 49 ΣΛΕΕ επιβάλλει την κατάργηση των περιορισμών της ελευθερίας εγκαταστάσεως. Ακόμη και αν, κατά το γράμμα τους, οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ελευθερία εγκαταστάσεως έχουν ως σκοπό τη διασφάλιση, εντός του κράτους μέλους υποδοχής, του ευεργετήματος της εθνικής μεταχειρίσεως, παρά ταύτα οι διατάξεις αυτές απαγορεύουν επίσης να εμποδίσει το κράτος μέλος καταγωγής

την εγκατάσταση σε άλλο κράτος μέλος υπηκόου του ή εταιρίας που ιδρύθηκε σύμφωνα με τη νομοθεσία του (βλ. αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 1998, C-264/96, ICI, Συλλογή 1998, σ. I-4695, σκέψη 21· της 6ης Δεκεμβρίου 2007, C-298/05, Columbus Container Services, Συλλογή 2007, σ. I-10451, σκέψη 33· της 23ης Οκτωβρίου 2008, C-157/07, Krankenhaus Ruhesitz am Wannsee-Seniorenheimstatt, Συλλογή 2008, σ. I-8061, σκέψη 29, και της 15ης Απριλίου 2010, C-96/08, CIBA, Συλλογή 2010, σ. I-2911, σκέψη 18).

³⁶ Αποτελεί επίσης πάγια νομολογία ότι ως περιορισμοί της ελευθερίας εγκαταστάσεως πρέπει να θεωρούνται όλα τα μέτρα που απαγορεύουν, παρεμποδίζουν ή καθιστούν λιγότερο ελκυστική την άσκηση της ελευθερίας αυτής (βλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2004, C-442/02, CaixaBank France, Συλλογή 2004, σ. I-8961, σκέψη 11, και προαναφερθείσες αποφάσεις Columbus Container Services, σκέψη 34· Krankenhaus Ruhesitz am Wannsee-Seniorenheimstatt, σκέψη 30, και CIBA, σκέψη 19).

³⁷ Στη διαφορά της κύριας δίκης, διαπιστώνεται ότι εταιρία ολλανδικού δικαίου η οποία, στο πλαίσιο της ασκήσεως του δικαιώματος που της εγγυάται το άρθρο 49 ΣΛΕΕ, θέλει να μεταφέρει εκτός των Κάτω Χωρών την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της υφίσταται ένα μειονέκτημα ρευστότητας σε σχέση με μια ανάλογη εταιρία που διατηρεί στις Κάτω Χώρες την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της. Συγκεκριμένα, βάσει της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής ρυθμίσεως, η μεταφορά σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως εταιρίας ολλανδικού δικαίου συνεπάγεται άμεση φορολόγηση των αφανών υπεραξιών των μεταφερομένων περιουσιακών στοιχείων, ενώ τέτοιες υπεραξίες δεν φορολογούνται όταν μια τέτοια εταιρία μεταφέρει εντός των Κάτω Χωρών την έδρα της. Οι υπεραξίες των περιουσιακών στοιχείων εταιρίας που μεταφέρει εντός του οικείου κράτους μέλους την έδρα της θα φορολογηθούν μόνον αν και εφόσον αποκομιστούν. Η διαφορετική αυτή μεταχείριση όσον αφορά τη φορολόγηση των υπεραξιών δύναται να αποθαρρύνει εταιρία ολλανδικού δικαίου να μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της (βλ., στο ίδιο πνεύμα, προαναφερθείσες αποφάσεις de Lasteyrie du Saillant, σκέψη 46, και N, σκέψη 35).

- 38 Η διαπιστωθείσα κατά τα ανωτέρω διαφορετική μεταχείριση δεν εξηγείται από μια εξ αντικειμένου διαφορετική κατάσταση. Συγκεκριμένα, έναντι της ρυθμίσεως κράτους μέλους η οποία έχει ως σκοπό να φορολογεί τις υπεραξίες που δημιουργήθηκαν στην ημεδαπή, η κατάσταση εταιρίας ιδρυθείσας σύμφωνα με τη νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους η οποία μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της είναι παρόμοια με την κατάσταση εταιρίας που και αυτή ιδρύθηκε σύμφωνα με τη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους και που διατηρεί την έδρα της σε αυτό το κράτος μέλος, όσον αφορά τη φορολόγηση των υπεραξιών των περιουσιακών στοιχείων οι οποίες δημιουργήθηκαν στο πρώτο κράτος μέλος πριν από τη μεταφορά της έδρας.
- 39 Η Ισπανική, η Γαλλική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση εκθέτουν ακόμη ότι εταιρία όπως η εφεσείουσα της κύριας δίκης δεν υφίσταται κανένα μειονέκτημα σε σχέση με εταιρία η οποία μετέφερε στο εσωτερικό κράτους μέλους την έδρα της. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το συναλλαγματικό όφελος σε ολλανδικά φιορίνια από απαίτηση εκπεφρασμένη σε λίρες στερλίνες εξαλείφθηκε κατά τη μεταφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως της National Grid Indus, η εταιρία αυτή, κατά τις εν λόγω κυβερνήσεις, φορολογήθηκε για αποκομισθείσα υπεραξία. Αντιθέτως, η εντός του οικείου κράτους μέλους μεταφορά της έδρας δεν θα είχε οδηγήσει στην αποκόμιση υπεραξίας.
- 40 Η επιχειρηματολογία αυτή πρέπει να απορριφθεί. Ο επίμαχος στην κύρια δίκη φόρος δεν αφορά αποκομισθείσες υπεραξίες. Συγκεκριμένα, το συναλλαγματικό όφελος που φορολογήθηκε στην υπόθεση της κύριας δίκης αφορά μια αφανή υπεραξία η οποία δεν δημιούργησε εισόδημα υπέρ της National Grid Indus. Μια τέτοια υπεραξία δεν θα είχε φορολογηθεί αν η National Grid Indus είχε μεταφέρει εντός των Κάτω Χωρών την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της.
- 41 Επομένως, η διαφορετική μεταχείριση την οποία, στο πλαίσιο των επίμαχων στην κύρια δίκη εθνικών διατάξεων, οι εταιρίες ολλανδικού δικαίου που μεταφέρουν σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς τους υφίστανται σε σχέση με τις εταιρίες ολλανδικού δικαίου που μεταφέρουν εντός των Κάτω Χωρών την έδρα

της πραγματικής διευθύνσεώς τους συνιστά περιορισμό ο οποίος κατ' αρχήν απαγορεύεται από τις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ελευθερία εγκαταστάσεως.

Επί της δικαιολογήσεως του περιορισμού της ελευθερίας εγκαταστάσεως

- 42 Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι περιορισμός της ελευθερίας εγκαταστάσεως δύναται να γίνει δεκτός μόνον αν δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος. Επιπλέον, πρέπει, στην περίπτωση αυτή, ο περιορισμός να είναι κατάλληλος να διασφαλίσει την επίτευξη του περί ου πρόκειται σκοπού και να μην υπερβαίνει το μέτρο που είναι αναγκαίο προς τούτο (αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 2005, C-446/03, Marks & Spencer, Συλλογή 2005, σ. I-10837, σκέψη 35· της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, C-196/04, Cadbury Schweppes και Cadbury Schweppes Overseas, Συλλογή 2006, σ. I-7995, σκέψη 47· της 13ης Μαρτίου 2007, C-524/04, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, σκέψη 64, και της 18ης Ιουνίου 2009, C-303/07, Aberdeen Property Fininvest Alpha, Συλλογή 2009, σ. I-5145, σκέψη 57).
- 43 Κατά το αιτούν δικαστήριο, ο περιορισμός της ελευθερίας εγκαταστάσεως δικαιολογείται από τον σκοπό που συνίσταται στο να διασφαλιστεί ισόρροπη κατανομή της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών, σύμφωνα με την αρχή της εδαφικότητας με χρονική παράμετρο. Συγκεκριμένα, το περί ου πρόκειται κράτος μέλος ασκεί τη φορολογική εξουσία του μόνο για τις υπεραξίες που δημιουργήθηκαν στην ημεδαπή κατά την περίοδο κατά την οποία η National Grid Indus είχε εκεί τη φορολογική κατοικία της.
- 44 Παρά ταύτα, η National Grid Indus υποστηρίζει ότι ο σκοπός αυτός δεν δύναται να δικαιολογήσει τον διαπιστωθέντα περιορισμό επειδή ο επίμαχος στην κύρια δίκη φόρος δεν αφορά κέρδος που αποκομίστηκε.

- 45 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνησθεί, αφενός, ότι η διατήρηση της κατανομής της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών αποτελεί θεμιτό σκοπό ο οποίος έχει αναγνωριστεί από το Δικαστήριο (βλ., στο ίδιο πνεύμα, προαναφερθείσες αποφάσεις *Marks & Spencer*, σκέψη 45, και *N*, σκέψη 42, και αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2007, C-231/05, *Oy AA*, Συλλογή 2007, σ. I-6373, σκέψη 51, και της 15ης Μαΐου 2008, C-414/06, *Lidl Belgium*, Συλλογή 2008, σ. I-3601, σκέψη 31). Αφετέρου, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, ελλείψει μέτρων ενοποιήσεως ή εναρμονίσεως που να έχουν θεσπιστεί από την Ένωση, τα κράτη μέλη διατηρούν την εξουσία να ορίζουν, συμβατικώς ή μονομερώς, τα κριτήρια κατανομής της φορολογικής εξουσίας τους, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να εξαλείψουν τη διπλή φορολογία (απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2009, C-540/07, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2009, σ. I-10983, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 46 Η μεταφορά της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως μιας εταιρίας από ένα κράτος μέλος σε άλλο κράτος μέλος δεν μπορεί να σημαίνει ότι το κράτος μέλος καταγωγής πρέπει να παραιτηθεί του δικαιώματός του να φορολογήσει μια υπεραξία που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της φορολογικής εξουσίας του πριν από την εν λόγω μεταφορά (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2006, C-374/04, *Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation*, Συλλογή 2006, σ. I-11673, σκέψη 59). Έτσι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι κράτος μέλος έχει, σύμφωνα με την αρχή της φορολογικής εδαφικότητας με χρονική παράμετρο, δηλαδή τη φορολογική κατοικία του φορολογουμένου στην ημεδαπή κατά την περίοδο κατά την οποία δημιουργήθηκαν οι αφανείς υπεραξίες, δικαίωμα να φορολογήσει τις εν λόγω υπεραξίες κατά τον χρόνο της αποδημίας του φορολογουμένου (βλ. προαναφερθείσα απόφαση *N*, σκέψη 46). Συγκεκριμένα, ένα τέτοιο μέτρο έχει ως σκοπό να αποτρέψει καταστάσεις ικανές να θέσουν σε κίνδυνο το δικαίωμα του κράτους μέλους καταγωγής να ασκήσει τη φορολογική εξουσία του σε σχέση με τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στην ημεδαπή και επομένως δύναται να δικαιολογηθεί από λόγους διατήρησης της κατανομής της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις *Marks & Spencer*, σκέψη 46, και *Oy AA*, σκέψη 54, και απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2010, C-311/08, *SGI*, Συλλογή 2010, σ. I-487, σκέψη 60).
- 47 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, της Συμβάσεως, η *National Grid Indus*, μετά τη μεταφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της, θεωρούνταν εταιρία κάτοικος του τελευταίου κράτους μέλους. Εφόσον, λόγω της ανωτέρω μεταφοράς της έδρας, η *National Grid Indus* έπαυσε να έχει κέρδη φορολογητέα στις Κάτω Χώρες,

βεβαιώθηκε φόρος κατά την έξοδο από τη χώρα, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Wet IB, όσον αφορά τις υπεραξίες των περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας αυτής οι οποίες υπήρχαν στις Κάτω Χώρες κατά τον χρόνο της μεταφοράς στο Ηνωμένο Βασίλειο της έδρας της. Οι υπεραξίες που αποκομίζονται μετά τη μεταφορά της εν λόγω έδρας φορολογούνται, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 4, της Συμβάσεως, στο τελευταίο κράτος μέλος.

- 48 Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη είναι κατάλληλη να εγγυηθεί τη διατήρηση της κατανομής της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των περί ων πρόκειται κρατών μελών. Συγκεκριμένα, ο φόρος κατά την έξοδο από τη χώρα σκοπό έχει να υποβάλει στον φόρο επί των κερδών που προβλέπεται από το κράτος μέλος καταγωγής τις μη αποκομισθείσες υπεραξίες που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο της φορολογικής εξουσίας αυτού του κράτους μέλους, πριν από τη μεταφορά της εν λόγω έδρας. Έτσι, οι αφανείς υπεραξίες οικονομικών αγαθών φορολογούνται στο κράτος μέλος όπου δημιουργήθηκαν. Οι αφανείς υπεραξίες που αποκομίζονται μετά τη μεταφορά της έδρας της εν λόγω εταιρίας φορολογούνται αποκλειστικά στο κράτος μέλος υποδοχής όπου έχουν δημιουργηθεί, πράγμα που καθιστά δυνατό να αποτραπεί η διπλή φορολόγησή τους.
- 49 Το επιχείρημα της National Grid Indus ότι ο επίμαχος στην κύρια δίκη φόρος δεν δύναται να δικαιολογηθεί επειδή πλήττει μια αφανή υπεραξία, και όχι μια αποκομισθείσα υπεραξία, πρέπει να απορριφθεί. Συγκεκριμένα, όπως υπογραμμίζουν οι διάφορες κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου, κράτος μέλος δικαιούται να φορολογήσει την οικονομική αξία που δημιουργήθηκε από μια αφανή υπεραξία στην ημεδαπή ακόμη και αν η περί ης πρόκειται υπεραξία δεν έχει ακόμα αποκομιστεί.
- 50 Πρέπει επίσης να εξεταστεί αν ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δεν υπερβαίνει τα όρια που είναι αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού που αυτή επιδιώκει (απόφαση της 30ής Ιουνίου 2011, C-262/09, Meilicke κ.λπ., Συλλογή 2011, σ. I-5669, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

51 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι, κατά την επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση, τόσο ο καθορισμός του ποσού της φορολογικής οφειλής όσο και η είσπραξη της λαμβάνουν χώρα κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η περί ης πρόκειται εταιρία παύει να έχει κέρδη φορολογητέα στις Κάτω Χώρες, και συγκεκριμένα κατά τον χρόνο της μεταφοράς σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της. Για να αξιολογηθεί η αναλογικότητα μιας τέτοιας ρυθμίσεως, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ καθορισμού του ποσού του φόρου και εισπράξεως του τελευταίου.

— Επί του οριστικού καθορισμού του ποσού του φόρου κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η εταιρία μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της

52 Όπως η γενική εισαγγελέας παρατήρησε στα σημεία 55 και 56 των προτάσεών της, ο καθορισμός του ποσού του φόρου κατά τον χρόνο της μεταφοράς της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως μιας εταιρίας συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής ρυθμίσεως, ο οποίος έγκειται στη φορολόγηση εντός του κράτους μέλους καταγωγής των υπεραξιών που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο της φορολογικής εξουσίας αυτού του κράτους μέλους. Συγκεκριμένα, είναι αναλογικό να καθορίσει το κράτος μέλος καταγωγής, προκειμένου να διαφυλάξει την άσκηση της φορολογικής εξουσίας του, τον φόρο που οφείλεται για τις υπεραξίες που είχαν δημιουργηθεί στην ημεδαπή κατά τον χρόνο κατά τον οποίο έπαυσε να υφίσταται η φορολογική του εξουσία έναντι της περί ης πρόκειται εταιρίας, και εν προκειμένω κατά τον χρόνο της μεταφοράς σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της.

53 Παρά ταύτα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επικαλούμενη την προαναφερθείσα απόφαση N, υποστηρίζει ότι, με γνώμονα την αρχή της αναλογικότητας, το κράτος μέλος καταγωγής οφείλει να λάβει υπόψη τις απομειώσεις που επήλθαν μεταξύ του χρονικού σημείου της μεταφοράς της έδρας της εταιρίας και της ρευστοποιήσεως των περιών πρόκειται περιουσιακών στοιχείων, στην περίπτωση που το φορολογικό σύστημα του κράτους μέλους υποδοχής δεν λαμβάνει υπόψη τις απομειώσεις αυτές.

- 54 Πρέπει να υπομνησθεί ότι στην προαναφερθείσα απόφαση N, η οποία αφορούσε μια εθνική ρύθμιση που υπέβαλε έναν ιδιώτη, κατά τη μεταφορά σε άλλο κράτος μέλος της φορολογικής κατοικίας του, σε φόρο επί των αφανών υπεραξιών σχετικά με σημαντική συμμετοχή που είχε σε εταιρία, το Δικαστήριο έκρινε ότι το μόνο σύστημα που δύναται να θεωρηθεί αναλογικό σε σχέση με τον σκοπό να διασφαλιστεί ισόρροπη κατανομή της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών είναι ένα φορολογικό σύστημα που λαμβάνει πλήρως υπόψη τις απομειώσεις που μπορούν να πραγματοποιηθούν μετά τη μεταφορά της κατοικίας του περί ου πρόκειται φορολογούμενου, εκτός αν οι απομειώσεις αυτές έχουν ήδη ληφθεί υπόψη στο κράτος μέλος υποδοχής (προαναφερθείσα απόφαση N, σκέψη 54).
- 55 Ακόμη και αν η από τη National Grid Indus μεταφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο της έδρας της πραγματικής διεύθυνσής της εξάλειψε τον συναλλαγματικό κίνδυνο για την εκπεφρασμένη σε λίρες στερλίνες επίμαχη στην κύρια δίκη απαίτηση, απομείωση σχετικά με την απαίτηση αυτή θα μπορέσει να υπάρξει μετά την εν λόγω μεταφορά στην περίπτωση που, π.χ., η περί ης πρόκειται εταιρία δεν εισπράξει ολόκληρη την οφειλή.
- 56 Παρά ταύτα, αντιθέτως προς αυτό που συνέβαινε στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση N, ο μη συνυπολογισμός, στην υπόθεση της κύριας δίκης, από το κράτος μέλος καταγωγής των απομειώσεων που πραγματοποιούνται μετά τη μεταφορά της έδρας της πραγματικής διεύθυνσής μιας εταιρίας δεν δύναται να θεωρηθεί δυσανάλογος σε σχέση με τον σκοπό που επιδιώκει η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση.
- 57 Συγκεκριμένα, τα περιουσιακά στοιχεία μιας εταιρίας επηρεάζονται ευθέως από οικονομικές δραστηριότητες που προορίζονται να δημιουργήσουν κέρδος. Επιπλέον, η έκταση του φορολογητέου κέρδους μιας εταιρίας εν μέρει επηρεάζεται από την αξιοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού του ισολογισμού της, επειδή οι αποσβέσεις μειώνουν τη φορολογητέα βάση.

- 58 Εφόσον σε μια κατάσταση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, τα κέρδη της εταιρίας που μετέφερε την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της θα φορολογούνται, μετά την εν λόγω μεταφορά, μόνο στο κράτος μέλος υποδοχής, σύμφωνα με την αρχή της φορολογικής εδαφικότητας με χρονική παράμετρο, πάλι στο τελευταίο κράτος μέλος θα απόκειται, λαμβανομένου υπόψη του προαναφερθέντος συνδέσμου μεταξύ των περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρίας και των φορολογητέων κερδών της και, επομένως, για λόγους που ανάγονται στη συμμετρία μεταξύ του δικαιώματος φορολογήσεως των κερδών και της δυνατότητας εκπτώσεως των ζημιών, να λάβει υπόψη, στο φορολογικό του σύστημα, τις διακυμάνσεις της αξίας των περιουσιακών στοιχείων της περί ης πρόκειται εταιρίας που έλαβαν χώρα μετά την ημερομηνία κατά την οποία το κράτος μέλος καταγωγής έχασε κάθε στοιχείο φορολογικού συνδέσμου με την εν λόγω εταιρία.
- 59 Υπό τις συνθήκες αυτές, το κράτος μέλος καταγωγής δεν οφείλει, αντιθέτως προς αυτό που υποστηρίζει η Επιτροπή, να λάβει υπόψη τυχόν συναλλαγματικές απώλειες που δημιουργήθηκαν μετά την από τη National Grid Indus μεταφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της, μέχρι την είσπραξη ή εκχώρηση της απαιτήσεως της εν λόγω εταιρίας. Συγκεκριμένα, ο φόρος που οφείλεται για τις αφανείς υπεραξίες καθορίζεται κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η φορολογική εξουσία του κράτους μέλους καταγωγής παύει να υφίσταται έναντι της περί ης πρόκειται εταιρίας, και εν προκειμένω κατά τον χρόνο της μεταφοράς της έδρας της εν λόγω εταιρίας. Τόσο ο συνυπολογισμός, από το κράτος μέλος καταγωγής, ενός συναλλαγματικού οφέλους όσο και ο συνυπολογισμός μιας συναλλαγματικής απώλειας που επήλθαν μετά τη μεταφορά της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως θα δημιουργούσαν τον κίνδυνο όχι μόνο να θιγεί η ισόρροπη κατανομή της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών αλλά και να υπάρξει διπλή φορολογία ή διπλή έκπτωση ζημιών. Τούτο θα συνέβαινε, μεταξύ άλλων, αν εταιρία η οποία έχει μια εκπεφρασμένη σε λίρες στεργλίνες απαίτηση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη μετέφερε την έδρα της από κράτος μέλος του οποίου το νόμισμα είναι το ευρώ σε άλλο κράτος μέλος της ευρωζώνης.
- 60 Το γεγονός ότι, σε μια κατάσταση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η μεταφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως της εταιρίας εξάλειψε τον συναλλαγματικό κίνδυνο, επειδή η εκπεφρασμένη σε λίρες στεργλίνες απαίτηση εκφράζεται στο νόμισμα αυτό επίσης στον ισολογισμό της εταιρίας μετά τη μεταφορά της εν λόγω έδρας, δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, απολύτως

σύμφωνα με την αρχή της φορολογικής εδαφικότητας με χρονική παράμετρο, δηλαδή τη φορολογική κατοικία στην ημεδαπή κατά την περίοδο κατά την οποία προέκυψε το φορολογητέο όφελος, η υπεραξία που δημιουργήθηκε στο κράτος μέλος καταγωγής φορολογείται κατά τον χρόνο της μεταφοράς της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως της περί ης πρόκειται εταιρίας.

61 Επιπλέον, όπως προκύπτει από τη σκέψη 58 της παρούσας αποφάσεως, το φορολογικό σύστημα του κράτους μέλους υποδοχής, κατ' αρχήν, θα λάβει υπόψη, κατά τον χρόνο της ρευστοποιήσεως των περιουσιακών στοιχείων της περί ης πρόκειται επιχειρήσεως, τις υπεραξίες και απομειώσεις που πραγματοποιήθηκαν μετά τη μεταφορά της έδρας της. Παρά ταύτα, τυχόν μη συνυπολογισμός απομειώσεων από το κράτος μέλος υποδοχής δεν δημιουργεί καμία υποχρέωση, για το κράτος μέλος καταγωγής, να επαναξιολογήσει κατά τον χρόνο της ρευστοποιήσεως του περι ου πρόκειται περιουσιακού στοιχείου μια φορολογική οφειλή που είχε οριστικά καθοριστεί κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η ανωτέρω εταιρία, λόγω της μεταφοράς της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της, έπαυσε να υπόκειται σε φορολογία στο τελευταίο κράτος μέλος.

62 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι η Συνθήκη δεν εγγυάται σε εταιρία που εμπίπτει στο άρθρο 54 ΣΛΕΕ ότι η μεταφορά σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της θα είναι ουδέτερη από φορολογικής απόψεως. Λαμβανομένης υπόψη της ποικιλομορφίας των ρυθμίσεων των κρατών μελών στον τομέα αυτόν, μια τέτοια μεταφορά δύναται, αναλόγως της περιπτώσεως, να είναι για μια εταιρία περισσότερο ή λιγότερο συμφέρουσα ή ασύμφορη από φορολογικής απόψεως (βλ., στο ίδιο πνεύμα, αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 2004, C-365/02, Lindfors, Συλλογή 2004, σ. I-7183, σκέψη 34· της 12ης Ιουλίου 2005, C-403/03, Schempp, Συλλογή 2005, σ. I-6421, σκέψη 45, και της 20ής Μαΐου 2008, C-194/06, Orange European Smallcap Fund, Συλλογή 2008, σ. I-3747, σκέψη 37). Κατά συνέπεια, η ελευθερία εγκαταστάσεως δεν δύναται να νοηθεί υπό την έννοια ότι κράτος μέλος είναι υποχρεωμένο να διαμορφώνει τις φορολογικές διατάξεις του σε συνάρτηση με εκείνες άλλου κράτους μέλους για να εγγυάται, σε όλες τις καταστάσεις, έναν φόρο ο οποίος εξαλείφει κάθε ποικιλομορφία που οφείλεται στις εθνικές φορολογικές ρυθμίσεις (βλ. απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2008, C-293/06, Deutsche Shell, Συλλογή 2008, σ. I-1129, σκέψη 43).

- 63 Πρέπει να υπογραμμιστεί ακόμη ότι η φορολογική κατάσταση μιας εταιρίας, όπως εκείνη της κύριας δίκης, η οποία έχει απαίτηση εκπεφρασμένη σε λίρες στερλίνες και μεταφέρει την έδρα της πραγματικής διεύθυνσής της από τις Κάτω Χώρες στο Ηνωμένο Βασίλειο, συγκρινόμενη με την κατάσταση μιας εταιρίας η οποία έχει πα- νομοίωτη απαίτηση αλλά μεταφέρει την έδρα της εντός του πρώτου από αυτά τα κράτη μέλη, δεν είναι οπωσδήποτε μειονεκτική.
- 64 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το άρθρο 49 ΣΛΕΕ δεν αποκλείει ρύθμιση κράτους μέλους βάσει της οποίας το ποσό του φόρου επί των αφανών υπεραξιών των πε- ριουσιακών στοιχείων εταιρίας καθορίζεται οριστικά –μη συνυπολογιζομένων των υπεραξιών και απομειώσεων που μπορούν να πραγματοποιηθούν αργότερα– κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η εταιρία, λόγω της μεταφοράς σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διεύθυνσής της, παύει να έχει κέρδη φορολογητέα στο πρώτο κράτος μέλος. Εν προκειμένω, δεν ασκεί επιρροή το ότι οι φορολογούμενες αφανείς υπεραξίες αφορούν συναλλαγματικά οφέλη που δεν μπορούν να εκφρα- στούν στο κράτος μέλος υποδοχής λαμβανομένου υπόψη του φορολογικού συστή- ματος που ισχύει εκεί.

— Επί της άμεσης εισπράξεως του φόρου κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η εταιρία μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διεύθυνσής της

- 65 Κατά τη National Grid Indus και την Επιτροπή, η άμεση είσπραξη του φόρου κατά τον χρόνο της μεταφοράς σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διευ- θύνσεως μιας εταιρίας είναι δυσανάλογη. Η είσπραξη του κατά τον χρόνο της απο- κομίσεως των υπεραξιών συνιστά μέτρο που είναι λιγότερο περιοριστικό από το προ- βλεπόμενο από την επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση και δεν θέτει σε κίνδυνο την κατανομή της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών.

- 66 Η Επιτροπή προσθέτει ότι ο διοικητικός φόρτος τον οποίο συνεπάγεται η ετεροχρονισμένη είσπραξη του φόρου δεν είναι υπερβολικός. Απλώς και μόνον μια ετήσια δήλωση της περί ης πρόκειται εταιρίας που να αναφέρει ότι η εταιρία αυτή εξακολουθεί να έχει τα περιουσιακά στοιχεία που μεταφέρθηκαν, συνοδευόμενη με δήλωση γενομένη κατά τον χρόνο της πραγματικής μεταβίβασης του ενεργητικού, θα είναι αρκετή για να μπορέσει το κράτος μέλος καταγωγής να εισπράξει, κατά τον χρόνο της ρευστοποιήσεως του ενεργητικού, τον φόρο που οφείλεται για τις αφανείς υπεραξίες.
- 67 Αντιθέτως, οι δέκα κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου διατείνονται ότι η άμεση είσπραξη της φορολογικής οφειλής κατά τον χρόνο της μεταφοράς της έδρας της πραγματικής διεύθυνσεως της περί ης πρόκειται εταιρίας συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας. Η αναστολή της εισπράξεως μέχρι τον χρόνο της αποκομίσεως των υπεραξιών δεν αποτελεί ισοδύναμη και αποτελεσματική εναλλακτική λύση και δύναται να θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη του σκοπού γενικού συμφέροντος τον οποίο έχει η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση. Συναφώς, επιμένουν στο γεγονός ότι η ετεροχρονισμένη είσπραξη του φόρου αναγκαστικά συνεπάγεται να μπορούν τα διάφορα περιουσιακά στοιχεία, σχετικά με τα οποία διαπιστώθηκε υπεραξία κατά τον χρόνο της μεταφοράς της έδρας της εταιρίας αυτής, να παρακολουθηθούν στο κράτος μέλος υποδοχής μέχρι τον χρόνο της ρευστοποιήσεώς τους. Πάντως, η οργάνωση μιας τέτοιας παρακολουθήσεως συνεπάγεται υπερβολικό φόρτο τόσο για την εν λόγω εταιρία όσο και για την εφορία.
- 68 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η είσπραξη της φορολογικής οφειλής κατά τον χρόνο της ρευστοποιήσεως, στο κράτος μέλος υποδοχής, του περιουσιακού στοιχείου σχετικά με το οποίο διαπιστώθηκε από τις αρχές του κράτους μέλους καταγωγής υπεραξία κατά τον χρόνο της μεταφοράς στο πρώτο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διεύθυνσεως μιας εταιρίας συντελεί στο να αποφευχθούν τα προβλήματα ρευστότητας που θα μπορούσε να δημιουργήσει η άμεση είσπραξη του φόρου που οφείλεται για αφανείς υπεραξίες.
- 69 Όσο για τον διοικητικό φόρτο τον οποίο θα μπορούσε να συνεπάγεται μια τέτοια ετεροχρονισμένη είσπραξη του φόρου, επισημαίνεται ότι η μεταφορά της έδρας της

πραγματικής διεύθυνσεως μιας εταιρίας δύναται να συνοδεύεται με τη μεταφορά μεγάλου αριθμού περιουσιακών στοιχείων. Η Ολλανδική Κυβέρνηση υπογραμμίζει συναφώς ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη κατάσταση δεν είναι συνηθισμένη επειδή αφορά μόνο την υπεραξία σχετικά με μία απαίτηση της National Grid Indus.

- 70 Επομένως, όπως η γενική εισαγγελέας παρατήρησε στο σημείο 69 των προτάσεών της, η περιουσιακή κατάσταση μιας εταιρίας μπορεί να εμφανίζεται με τόσο περίπλοκο τρόπο ώστε η πέραν των συνόρων ακριβής παρακολούθηση της τύχης όλων των στοιχείων του πάγιου ενεργητικού και του κεφαλαίου κινήσεώς της, μέχρι την αποκόμιση των αφανών υπεραξιών που είναι ενσωματωμένες στα στοιχεία αυτά, να είναι σχεδόν ανέφικτη, μια τέτοια δε παρακολούθηση συνεπάγεται προσπάθειες που συνιστούν σημαντικό, και μάλιστα υπερβολικό, φόρτο για την περί ης πρόκειται εταιρία.
- 71 Κατά συνέπεια, δεν δύναται να αποκλειστεί ότι αυτός καθ' εαυτόν ο διοικητικός φόρτος που θα συνεπάγεται η προτεινόμενη από την Επιτροπή ετήσια δήλωση, η οποία αναγκαστικά θα αφορά κάθε περιουσιακό στοιχείο σχετικά με το οποίο διαπιστώθηκε αφανής υπεραξία κατά τον χρόνο της μεταφοράς της έδρας της πραγματικής διεύθυνσεως της περί ης πρόκειται εταιρίας, θα δημιουργήσει, για την εταιρία αυτή, ένα εμπόδιο σχετικά με την ελευθερία εγκαταστάσεως, το οποίο δεν είναι δεδομένο ότι θα θίγει λιγότερο την ελευθερία αυτή απ' ό,τι η άμεση είσπραξη της φορολογικής οφειλής που αντιστοιχεί στην υπεραξία αυτή.
- 72 Αντιθέτως, σε άλλες καταστάσεις, η φύση και η έκταση της εταιρικής περιουσίας θα καθιστούσαν δυνατό να διασφαλιστεί άνετα η πέραν των συνόρων παρακολούθηση των στοιχείων της εν λόγω περιουσίας σχετικά με τα οποία διαπιστώθηκε υπεραξία κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η περί ης πρόκειται εταιρία μετέφερε σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διεύθυνσεώς της.
- 73 Υπό τις συνθήκες αυτές, εθνική ρύθμιση παρέχουσα στην εταιρία που μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διεύθυνσεώς της δυνατότητα

επιλογής μεταξύ, αφενός, της άμεσης πληρωμής του ποσού του φόρου, η οποία δημιουργεί ένα μειονέκτημα ρευστότητας για την εταιρία αυτή αλλά την απαλλάσσει από περαιτέρω διοικητικό φόρτο, και, αφετέρου, της ετεροχρονισμένης πληρωμής του ποσού του εν λόγω φόρου, ενδεχομένως πλέον τόκων σύμφωνα με την εφαρμοστέα εθνική ρύθμιση, η οποία ετεροχρονισμένη πληρωμή αναγκαστικά συνεπάγεται για την περί ης πρόκειται εταιρία διοικητικό φόρτο συνδεδεμένο με την παρακολούθηση των μεταφερθέντων περιουσιακών στοιχείων, θα αποτελούσε μέτρο που, ενώ θα ήταν κατάλληλο να διασφαλίσει ισόρροπη κατανομή της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των κρατών μελών, θα έθιγε σε μικρότερο βαθμό την ελευθερία εγκαταστάσεως απ' ό,τι το επίμαχο στην κύρια δίκη μέτρο. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση που μια εταιρία θεωρεί ότι είναι υπερβολικός ο διοικητικός φόρτος που συνδέεται με την ετεροχρονισμένη είσπραξη, θα μπορεί να επιλέξει την άμεση πληρωμή του φόρου.

- 74 Παρά ταύτα, πρέπει να ληφθεί υπόψη επίσης ο κίνδυνος μη εισπράξεως του φόρου, ο οποίος αυξάνει με την πάροδο του χρόνου. Ο κίνδυνος αυτός δύναται να ληφθεί υπόψη από το περί ου πρόκειται κράτος μέλος, στο πλαίσιο της εθνικής του ρυθμίσεως που έχει εφαρμογή για την ετεροχρονισμένη πληρωμή των φορολογικών οφειλών, με μέτρα όπως η σύσταση τραπεζικής εγγυήσεως.
- 75 Οι κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου υποστηρίζουν ακόμη ότι η ετεροχρονισμένη πληρωμή του φόρου θα προκαλούσε στις φορολογικές αρχές των κρατών μελών υπερβολικό φόρτο συνδεδεμένο με την παρακολούθηση όλων των περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρίας σχετικά με τα οποία διαπιστώθηκε υπεραξία κατά τον χρόνο της μεταφοράς της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της.
- 76 Η επιχειρηματολογία αυτή πρέπει να απορριφθεί.
- 77 Πρέπει να υπομνησθεί, ευθύς εξ αρχής, ότι η παρακολούθηση των περιουσιακών στοιχείων έχει σχέση μόνο με την είσπραξη της φορολογικής οφειλής και όχι με τον καθορισμό της. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη σκέψη 64 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 49 ΣΛΕΕ δεν αποκλείει ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία ορίζει ότι το ποσό του φόρου που οφείλεται για τις υπεραξίες

των περιουσιακών στοιχείων εταιρίας που παύει να έχει κέρδη φορολογητέα στο εν λόγω κράτος μέλος, λόγω της μεταφοράς σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διεύθυνσής της, καθορίζεται οριστικά κατά τον χρόνο της μεταφοράς της εν λόγω έδρας. Πάντως, εφόσον μια εταιρία η οποία επιλέγει την ετεροχρονισμένη πληρωμή του φόρου αυτού θεωρεί αναγκαστικά ότι η παρακολούθηση των στοιχείων του ενεργητικού σχετικά με τα οποία διαπιστώθηκε υπεραξία κατά τον χρόνο της εν λόγω μεταφοράς της έδρας δεν θα της δημιουργήσει υπερβολικό διοικητικό φόρτο, ούτε ο φόρτος που θα έχουν οι φορολογικές αρχές του κράτους μέλους καταγωγής και που θα συνδέεται με τον έλεγχο των δηλώσεων σχετικά με την παρακολούθηση αυτή θα μπορεί να χαρακτηριστεί υπερβολικός.

78 Στη συνέχεια, αντιθέτως προς αυτό που υποστηρίζουν η Ολλανδική, η Γερμανική και η Ισπανική Κυβέρνηση, οι μηχανισμοί αμοιβαίας συνδρομής που υπάρχουν μεταξύ των αρχών των κρατών μελών είναι επαρκείς για να μπορεί το κράτος μέλος καταγωγής να ελέγχει τις δηλώσεις των εταιριών που έχουν επιλέξει την ετεροχρονισμένη πληρωμή του εν λόγω φόρου. Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, εφόσον ο φόρος αυτός καθορίζεται οριστικά κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η εταιρία, λόγω της μεταφοράς της έδρας της πραγματικής διεύθυνσής της, παύει να έχει κέρδη φορολογητέα στο κράτος μέλος καταγωγής, η συνδρομή του κράτους μέλους υποδοχής θα αφορά όχι τον ορθό προσδιορισμό του φόρου, αλλά μόνο την είσπραξη του. Πάντως, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/55/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2008, για την αμοιβαία συνδρομή για την είσπραξη απαιτήσεων σχετικών με ορισμένες εισφορές, δασμούς, φόρους και άλλα μέτρα (ΕΕ L 150, σ. 28), ορίζει ότι, «[κ]ατόπιν αιτήσεως της αιτούσης αρχής, η αρμόδια αρχή τής γνωστοποιεί τις πληροφορίες που της είναι χρήσιμες για την είσπραξη μιας απαιτήσεως». Κατά συνέπεια, η εν λόγω οδηγία παρέχει στο κράτος μέλος καταγωγής τη δυνατότητα να λάβει από το κράτος μέλος υποδοχής πληροφορίες σχετικά με τη ρευστοποίηση ή μη ρευστοποίηση ορισμένων περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρίας που μετέφερε στο τελευταίο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διεύθυνσής της, στο μέτρο που οι πληροφορίες αυτές είναι αναγκαίες για να μπορέσει το κράτος μέλος καταγωγής να εισπράξει μια φορολογική απαίτηση που γεννήθηκε κατά τον χρόνο της μεταφοράς της εν λόγω έδρας. Εξάλλου, η οδηγία 2008/55, και ιδίως τα άρθρα της 5 έως 9, παρέχουν στις αρχές του κράτους μέλους καταγωγής ένα πλαίσιο συνεργασίας και

συνδρομής το οποίο όντως καθιστά δυνατή την είσπραξη της φορολογικής απαιτήσεως στο κράτος μέλος υποδοχής.

- 79 Επιπλέον, η Γερμανική και η Ιταλική Κυβέρνηση διατείνονται ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση δικαιολογείται από την επιταγή που συνίσταται στη διατήρηση της συνοχής του εθνικού φορολογικού συστήματος. Η φορολόγηση των αφανών υπεραξιών κατά τον χρόνο της μεταφοράς σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως της περί ης πρόκειται εταιρίας είναι το λογικό συμπλήρωμα της φοροαπαλλαγής που είχε προηγουμένως χορηγηθεί όσον αφορά τις εν λόγω υπεραξίες.
- 80 Όπως η γενική εισαγγελέας παρατήρησε στο σημείο 99 των προτάσεών της, οι επιταγές που συνδέονται με τη φορολογική συνοχή και την ισόρροπη κατανομή της φορολογικής εξουσίας επικαλύπονται μεταξύ τους.
- 81 Παρά ταύτα, ακόμη και αν υποθεθεί ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση καθιστά δυνατό να επιτευχθεί ο σκοπός σχετικά με τη διατήρηση της φορολογικής συνοχής, διαπιστώνεται ότι ο απλώς και μόνον καθορισμός του ποσού του φόρου κατά τον χρόνο της μεταφοράς της έδρας της πραγματικής διευθύνσεως μιας εταιρίας, και όχι η άμεση είσπραξή του, δεν υπερβαίνει τα όρια που είναι αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού αυτού.
- 82 Συγκεκριμένα, η ετεροχρονισμένη είσπραξη του εν λόγω φόρου δεν θα έθετε σε κίνδυνο τον σύνδεσμο που, στην ολλανδική ρύθμιση, υπάρχει μεταξύ, αφενός, του φορολογικού πλεονεκτήματος που συνίσταται στη φοροαπαλλαγή των αφανών υπεραξιών των περιουσιακών στοιχείων όσο μια εταιρία έχει κέρδη φορολογητέα στο περί ου πρόκειται κράτος μέλος και, αφετέρου, του αντισταθμίσματος για το εν λόγω πλεονέκτημα με μια φορολογική επιβάρυνση που καθορίζεται κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η περί ης πρόκειται εταιρία παύει να έχει τέτοια κέρδη.

- 83 Τέλος, η Γερμανική, η Ισπανική, η Πορτογαλική, η Φινλανδική και η Σουηδική Κυβέρνηση καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου επικαλούνται κίνδυνο φοροδιαφυγής για να δικαιολογήσουν την επίμαχη εθνική ρύθμιση.
- 84 Παρά ταύτα, απλώς και μόνον το γεγονός ότι μια εταιρία μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της δεν δύναται να στηρίξει ένα γενικό τεκμήριο φοροδιαφυγής και να δικαιολογήσει ένα μέτρο που θίγει την άσκηση μιας θεμελιώδους ελευθερίας την οποία εγγυάται η Συνθήκη (βλ., στο ίδιο πνεύμα, προαναφερθείσα απόφαση ΙCΙ, σκέψη 26· αποφάσεις της 26ης Σεπτεμβρίου 2000, C-478/98, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 2000, σ. I-7587, σκέψη 45· της 21ης Νοεμβρίου 2002, C-436/00, X και Y, Συλλογή 2002, σ. I-10829, σκέψη 62, και της 4ης Μαρτίου 2004, C-334/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2004, σ. I-2229, σκέψη 27, και προαναφερθείσα απόφαση Cadbury Schweppes και Cadbury Schweppes Overseas, σκέψη 50).
- 85 Επομένως, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιβάλλει την άμεση είσπραξη του φόρου επί των αφανών υπεραξιών των περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρίας που μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της, και μάλιστα κατά τον χρόνο της εν λόγω μεταφοράς, είναι δυσανάλογη.
- 86 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 49 ΣΛΕΕ:
- δεν αποκλείει ρύθμιση κράτους μέλους βάσει της οποίας το ποσό του φόρου επί των αφανών υπεραξιών των περιουσιακών στοιχείων εταιρίας καθορίζεται οριστικά –μη συνυπολογιζομένων των υπεραξιών και απομειώσεων που μπορούν να πραγματοποιηθούν αργότερα– κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η εταιρία, λόγω της μεταφοράς σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διευθύνσεώς της, παύει να έχει κέρδη φορολογητέα στο πρώτο κράτος μέλος· εν προκειμένω,

δεν ασκεί επιρροή το ότι οι φορολογούμενες αφανείς υπεραξίες αφορούν συναλλαγματικά οφέλη που δεν μπορούν να εκφραστούν στο κράτος μέλος υποδοχής λαμβανομένου υπόψη του φορολογικού συστήματος που ισχύει εκεί.

- αποκλείει ρύθμιση κράτους μέλους η οποία επιβάλλει την άμεση είσπραξη του φόρου επί των αφανών υπεραξιών των περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρίας που μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της, και μάλιστα κατά τον χρόνο της εν λόγω μεταφοράς.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁸⁷ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Εταιρία ιδρυθείσα σύμφωνα με το δίκαιο κράτους μέλους η οποία μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διευθύνσεώς της χωρίς η εν λόγω μεταφορά έδρας να επηρεάζει την ιδιότητά της ως εταιρίας του πρώτου κράτους μέλους δύναται να επικαλεστεί το άρθρο 49 ΣΛΕΕ για να θέσει υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα ενός φόρου τον οποίο το πρώτο κράτος μέλος επέβαλε σε αυτήν κατά την εν λόγω μεταφορά έδρας.

2) Το άρθρο 49 ΣΛΕΕ:

- δεν αποκλείει ρύθμιση κράτους μέλους βάσει της οποίας το ποσό του φόρου επί των αφανών υπεραξιών των περιουσιακών στοιχείων εταιρίας καθορίζεται οριστικά –μη συνυπολογιζομένων των υπεραξιών και απομειώσεων που μπορούν να πραγματοποιηθούν αργότερα– κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η εταιρία, λόγω της μεταφοράς σε άλλο κράτος μέλος της έδρας της πραγματικής διεύθυνσής της, πάυει να έχει κέρδη φορολογητέα στο πρώτο κράτος μέλος· εν προκειμένω, δεν ασκεί επιρροή το ότι οι φορολογούμενες αφανείς υπεραξίες αφορούν συναλλαγματικά οφέλη που δεν μπορούν να εκφραστούν στο κράτος μέλος υποδοχής λαμβανομένου υπόψη του φορολογικού συστήματος που ισχύει εκεί·

- αποκλείει ρύθμιση κράτους μέλους η οποία επιβάλλει την άμεση είσπραξη του φόρου επί των αφανών υπεραξιών των περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρίας που μεταφέρει σε άλλο κράτος μέλος την έδρα της πραγματικής διεύθυνσής της, και μάλιστα κατά τον χρόνο της εν λόγω μεταφοράς.

(υπογράφες)